

§ 1. Історія стародавнього світу: хронологічні межі, лічба часу, історичні джерела

Міркуємо Роздивіться ілюстрації. До яких різновидів історичних джерел належать зображені пам'ятки? Пригадайте, як називають найдавнішу епоху в історії людства. Як називають наступний період? Накресліть у зошиті лінію часу та розташуйте зображені пам'ятки в послідовності їх створення, уписавши відповідні номери. Обґрунтуйте свій вибір найдавнішої пам'ятки та тієї, якою завершили послідовність.

1

2

3

4

1. Що вивчає історія стародавнього світу та які її хронологічні межі?

Ви вже знаєте, що, аби орієнтуватися в розмаїтті подій минулого, історики для зручності поділяють історичний час на великі відтинки – періоди, або епохи. Такий поділ називають *періодизацією*. В основі історичної періодизації лежать спільні ознаки в минулому країн і народів, події і явища, за якими один період відрізняється від інших.

В історії людства виокремлюють кілька епох: історію стародавнього світу, середньовіччя, новий і новітній часи. Цього навчального року ви вивчатимете історію стародавнього світу, яка охоплює час від початку розвитку людства до 476 р. – року падіння Західної Римської імперії.

Перший розділ курсу присвячено найдавнішим часам історії. Період від появи пралюдей до виникнення міст, держав і винайдення писемності називають *первісною добою*, або *первісністю*. Він тривав від близько 3 млн років тому до IV тис. до н. е. Наступні розділи присвячено історії Давнього Сходу,

Давньої Греції та Давнього Риму. Це історія перших *цивілізацій*. Вона тривала від IV тис. до н. е. до 476 р.

Україна має багату історію, яка ввібрала в себе надбання різних цивілізацій. Вона зазнала впливів зі Сходу, традиції якого принесли на наші землі скіфські племена. На ній позначився вплив Давньої Греції, яка заснувала міста в Північному Причорномор'ї та в Криму. Згодом на ці міста поширила своє панування Римська імперія. Так поступово в тісній господарській і культурній взаємодії формувалася історичний простір України. Особливість нашої історії полягає в тому, що українські землі з давніх часів стали рідною домівкою для різних племен і народів.

Цивілізація (від латинського *громадський, суспільний*) – рівень розвитку суспільства, за якого постають міста, винаходять писемність, з'являються держави.

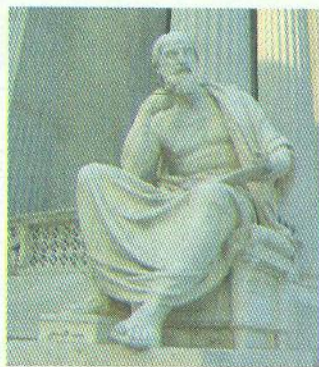
На підставі тексту заповніть таблицю.

Розділ історії	Хронологічні межі	Що досліджує
Історія стародавнього світу		

Обговорюємо

Роздивіться пам'ятник Геродоту та прочитайте текстівку до ілюстрації. Чому людей здавна цікавило життя в минулому? Чому Геродота пошановують як «батька історії»?

Пам'ятник давньогрецькому історикові Геродоту у Відні. Свою працю «Історія», яка поклала початок розвиткові науки про минуле людства, Геродот розпочав так: «Тут виклад дослідження... проведеного для того, щоб те, що зробили люди, згодом не забулося...».

Досліджуємо

Прочитайте уривок з праці Геродота. Що довідуємося з джерела про розвиток моральних уявлень? Як ви розумієте твердження *Усе має свою історію*? Що з уроків історії в 5 класі дізналися про те, як змінювалося місце людини в суспільстві, її права та обов'язки, світогляд, ставлення до інших та довкілля? На підставі яких джерел історики дізнаються про це?

Ти здаєшся мені, Крезе, дуже багатим і царем над багатьма людьми, але назвати тебе щасливим я зможу лише тоді,

коли довідаюся, що ти щасливо закінчив своє життя. Адже дуже багатий не є щасливішим від того, хто перебивається з дня на день, якщо багатому не судитиметься, маючи всі достатки, щасливо закінчити своє життя. Буває так, що незвичайно багаті люди зовсім нещасливі, а люди, обмежені в достатках, – щасливі. ...Просто неможливо, будучи людиною, мати все те, про що я сказав, жодна країна не може все це забезпечити.

2. Яку роль відіграє хронологія в дослідженнях найдавніших періодів історії людства?

З п'ятого класу ви вже знаєте, що, досліджуючи минувшину, учені-історики раз по раз відповідають на запитання: коли відбувалася та чи та подія? Визначати точний час певної події, тобто її дату, допомагає хронологія – наука, що вивчає способи обчислення часу. Також ви пам'ятаєте, що відлік років від певної події називають *літочисленням*.

В історії стародавнього світу йдеться про події, що відбулися до нашої ери та в перші п'ять століть після Різдва Христового. У літочисленні до нашої ери так само користуються століттями, тисячоліттями. Століття до нашої ери – це так само сто років, проте порядок відліку змінюється, тобто роки до нашої ери на лінії часу розташовуємо справа наліво, а роки нашої ери – зліва направо. Наприклад, наступним за 33 р. до н. е. буде 32 р. до н. е.; 476 р. до н. е. – це перша половина V ст. до н. е., а 476 р. н. е. – друга половина V ст. н. е. Для подій нашої ери можна не вказувати скорочення «н. е.» на письмі та опускаєти слова «нашої ери» під час усної відповіді.

Століття до нашої ери так само позначають римськими цифрами. Числа другого десятка утворюють додаванням до цифри X відповідної на позначення одиниць. Наприклад, чотирнадцяте століття до нашої ери записують так: XIV ст. до н. е.

Відмінність лічби років *до н. е.* від обрахунку в *н. е.* полягає в тому, що початкові роки – це роки з нулями, а кінцеві – роки на 1. Так, II ст. до н. е. починається в 200-му році до н. е., а закінчується в 101-му році до н. е. Отже, початкові роки століть до н. е. – це 1900... 400, 300, 200, а роки 1801... 301, 201, 101 – це останні роки століть.